

vil, meederen  
dit jaar.  
daar hebben  
ancien hebben  
dat zij nooit  
dat zij een zoo  
geheel bekos

deze gevallen  
aan?  
ik het zoo  
ig van elkander  
ik sinds jaren  
uden las.  
ook in kerkelij

ouden we elkan  
hoe zou ons  
openbaren, in  
aanraking kom

als studierede  
warom zouden  
licht van onze  
n  
middeling aan

kanten, die lust  
van dienst te  
hun kerkeraden  
hiten hebben  
laten zij mij

gen, dat er kon  
predikanten, die  
llen voortzotten  
et men natuur  
en voeren, naar  
bij de gemeen  
enz.  
betrokkenen met  
ik geen verant

en, tot wie men  
en geef ik voor

ooroordeel tegen  
t, alsof het daar  
is.  
kunnen logen

iet-Gereformeerde  
predikanten mo

door en door  
ikation gehoord  
ne's in het gem  
m.  
heid van gaven

est.  
mannen van het  
kel met mannen  
moet doen.  
heel anders uit  
n, wanneer door  
en Gereformeerde  
nden komen te  
iefde.

nmissie benoemt  
het gebruik van  
ienst des Woord

cht deze rapport

a aangenomen

gebruik der Radio  
den arbeid in het  
de betekenis van  
et des Woords  
Evangelisatie over  
de Radio door de  
worden misbruikt  
it des Woords  
rende, wat de les  
het Radio-gebruik  
nde, dat de kerk  
s met haar Radio  
en; in 't oog be  
loemendaal vergo  
preeken; van o  
to een belang bij  
betrakt; besluit  
te verzoeken, dat  
zen, dat deze aan  
doet, om voor het  
e kerk voor nu  
oedige kapitaal, v  
der Classis toe  
der kosten en de  
deze kerk zich  
hting gaan besluit  
van de Classis; e  
t hoogste 10 ja  
nag voor te leggen

of het gebruik der Radio ten behoeve van den Dienst des Woords en van den arbeid der Evangelisatie moet worden geacht als een zaak, die ook den kerken in het gemeen betreft, weshalve een gemeenschappelijke regeling daarvoor gewenscht is; en inmiddels haar te verzoeken, te bevorderen, dat de kerk van Bloemendaal voor dit werk worde gesteund door de kerken der provincie met een bedrag van 1/3 der kosten en tot ten hoogste f500 per jaar voor den tijd van 10 jaar; en haar te vragen, deze zaak aanhangig te maken bij de Generale Synode.

Na wat we in dit blad over de Radio geschreven hebben, hebben we niet veel woorden noodig om ons standpunt ten opzichte van bovenstaande konklusies te verklaren.

10. Op deze manier wordt de plicht der plaatselijke kerk tena gekomen.

20. De plaatselijke kerk kan haar roeping nakomen door gebruik te maken van een kerktelefoon, die aansluit op de rijkslijn (indien de gegevens van den heer Domnisse juist zijn, waaraan we niet twijfelen).

30. Ook de plaatselijke kerken, die op andere wijze in de nooden der thuiszittenden en der door evangelisatie te bearbeiten personen voorzien, zouden door den steun der Particuliere en Generale Synode genoodzaakt zijn voor Bloemendaal bij te dragen, wat niet billijk is.

40. Indien hiervoor steun wordt verstrekt, waarom dan ook niet voor andere doeleinden? Stel, dat de uitgave van „Menigerlei Genade” met een tekort sloot, waarom zou men de meerdere vergaderingen niet vragen kunnen dit tekort te dekken?

50. Heeft op het oogenblik alleen de kerk van Bloemendaal vergunningsrecht voor uitzenden, wie zal voorspellen of over eenige jaren na verbetering in de techniek, ook andere kerken zulk een recht niet verkrijgen? En waarom zou men die dan niet steunen?

60. De steun behoort ten principale te komen van hen, die van deze Radio-inrichting gebruik maken en van hen, die dit werk waardeeren, dus langs partikulieren en niet langs kerkelijken weg.

Wij hopen, dat onze kerken in deze alle voorzichtigheid zullen betrachten.

HEPP.

## GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Aan de beurt van beantwoording zijn voor dit maal een drietal vragen van een lezer te M., rakende de Emmausgangen.

De eerste is, wat ze bedoeld mogen hebben met het zeggen, dat hun hart brandende was, toen Jezus naast hen ging op den weg, en hun de Schriften opende.

Deze vraag is niet gemakkelijk te beantwoorden. Niet zoo precies althans, dat iemand zou kunnen zeggen: dat was het nu, en niets anders. Uit de woorden zelf, die de jongeren spreken, laat zich slechts zeer vaag besluiten tot de zielsaandoening die ze er mee weergaven, en alleen de omstandigheden geven er ons iets anders van te vermoeden.

Als ze zeggen, dat hun hart brandende was, brengen ze daarmee onder woorden de gewaarwording die wy allen hebben bij elke hevige gemoedsaandoening. De oopenhooping van bloed in de hartstreek, geeft ons daar dan een gevoel van hitte, alsof ons hart ging branden. Zoo zegt David in Psalm 39, dat toen hij, om zich niet bloot te geven voor zijn vijanden, zwijgen ging van het goede, z'n hart heet werd in zijn binnenste, en er een vuur ontbrandde in zijn overdenking. En evenzo lezen we bij den Profeet Jeremia, hoofdst. 20:9, dat toen hij zich voorman niet meer te spreken in den Naam des Heeren, het in zijn hart werd als een brandend vuur, besloten in zijn beenderen.

In deze beide gevallen is het branden van 't hart uitdrukking voor onrust, kwelling, zelfverwijt.

Doch het kan evengoed uitdrukking zijn voor geheel andere affecten. Zoo spreken wij h.v. van vurige liefde en van gloeienden haat; van brandenden ijver en van vlammeende geestdrift.

Uit de woorden zelf van de Emmausgangen laat zich dus alleen besluiten tot een hevige, hun zielen in hooge spanning brengende aandoening, maar niets over aard en karakter ervan. Dit moesten we opmaken uit de omstandigheden waaronder die aandoening hen overmoesterde, en uit den gelichtengang waarin ze er later, toen ze zich haar herinnerden, erover spraken.

En als we ons daarin zoeken te verplaatsen, wordt ons duidelijk, dat de hevige gemoedsbeweging, die zij het branden van hun hart noemen, moet veroorzaakt zijn: door het verrassend licht, dat Jezus hun uit de Schriften deed opgaan over de noodzakelijkheid van zijn lijden en sterven, en evenzo over de noodzakelijkheid van zijn opstanding uit de dooden; door de hoop, op de herleving van hun Meester, die dit alles bij hen wekte; door de worsteling die er nu ontstond tusschen die hoop en de moedeloosheid waaraan ze ten prooi waren; door de overwinning die deze hoop allengs op hun moedeloosheid behaalde; door het zelfverwijt, dat ze zich nu begonnen te doen over hun onwetendheid en hun twijfelmoedigheid, en over het onrecht, dat ze daarmee hun geliefden Meester aandeden; en door de vreugde, die met de hoop op Jezus' herleving zich begon baan te breken in hun zielen. Niet onmogelijk, dat zich in die vreugde ook mengde een duister gevoel, een zalig vermoeden, dat op dat eigen oogenblik de Opgestane uit de dooden niet verre was. Doch dit laatste, waarin men vaak geneigd is de kern van hun woord te zoeken, schijnt me toch wel van alles het minst zekere.

Kort gezegd, was het branden van hun hart dus: de buitengewoon saamgestelde zielsaandoening die opkwam uit het opworstelen van hun geloof in Christus en het doorbreken van hun liefde voor Hem tot licht, tot zekerheid, tot blijdschap.

Lichter te beantwoorden is de tweede vraag: wat betekenen de woorden „begonnen hebbende van Mozes en de Profeten”. Ze ontvangen het noodige licht uit wat er onmiddellijk volgt: „leidde Hij hun uit in al de Schriften heiligen van hem geschreven was”. Ze zeggen dus eenvoudig dit, dat Christus, in de ontsluiting van wat de Schriften van Hem zeiden, bij de boeken van Mozes begon en vandaar voortging tot de Profeten, den een na den ander. Wel goed, dat het er zoo staat, want heel wat Christenen hebben bij Mozes nooit veel licht over den dood en de opstanding van Christus gezocht. Laat dit woord van Jezus ze dan dringen er eens mee te beginnen. Als ze daarbij bedenken, dat Mozes heel de wetgeving van Israël vertegenwoordigt, zullen ze schatten vinden.

De laatste vraag is: welken Christus de Emmausgangen ten slotte gevonden hebben — de bedoeling zal zijn wien ze in Christus herkend hebben — een die hen verlossen zou van het juk der Romeinen, of van het juk der zonde.

De vraag schijnt me te verraden, dat de vrager de Emmausgangen van het eerste verdenkt. Wellicht op grond van hun moedeloos zeggen: „En wij hoopten, dat Hij was degene, die Israël verlossen zou.” Doch dan is de grond van z'n verdenking niet afdoende. Want de profetie kondigde metterdaad van ouds den Christus aan als Israëls Verlosser, en zelfs nog de profetie van Maria en van Elizabeth heeft Hem zoo bezongen.

En nu is het wel waar, dat de jongeren des Heeren zich, tot zelfs vlak voor Jezus hemelvaart, nog altoos niet geheel hebben kunnen onttrekken aan de verwachting van een aardsch Koninkrijk dat Christus oprichten zou, en ook de Emmausgangen zullen er nog wel niet geheel vrij van zijn geweest. Maar dit wil nog niet zeggen, dat ze gemeerlei vermoeden hadden van de geestelijke verlossing die Christus brengen kwam. Daarvoor had Jezus hen te wel onderricht aangaande het Koninkrijk der hemelen. En waren ze ook niet zelf reeds lang tevoren uitgezonden om het Evangelie des Koninkrijks te verkondigen? Veel eer hebben we ons de zaak zoo te denken, dat ze wel den geestelijken kern van de verlossing, die Christus brengen kwam, min of meer onderscheidden, maar dat ze daar doorheen nog plaats gaven aan allerlei elementen uit de aardsch-zinnelijke verwachtingen der Joden.

Het „of — of” in de bovengestelde vraag, schijnt me daarom niet juist.

Overigens moet de opening der Schriften, die Christus bij zijn verschijning den Emmausgangen gaf, er niet weinig toe bijgedragen hebben hun verwachtingen aangaande de verlossing die Hij brengen kwam, van aardsch-zinnelijke elementen te zuiveren. En in elk geval verdroeg zich Jezus' kruis, waarvan de Heere hun de noodzakelijkheid uit de Schriften aanwees, zeer slecht met de algemeen-Joodsche hoop, dat Messias hen enkel van het juk der Romeinen zou komen bevrijden.

Een ander onzer lezers vraagt me, of het zich wel verdraagt met de leer des Evangelies en met onze belijdenis, dat we gerechtvaardigd en zalig worden, niet uit de werken, maar eeniglijk en alleen uit genade, door 't geloof in Christus, te zeggen: dat we niet zalig kunnen worden zonder goede werken.

M'n antwoord daarop is, dat, ofschoon de uitdrukking in kwestie zeker niet gelukkig geformuleerd is, en in een bepaalden mond, zoo op zich zelve genomen, wel den indruk zou kunnen maken, als bedoelde ze aan de goede werken eenige kracht ter verwerving van de zaligheid toe te kennen, en ik me daarom liever zou houden aan de formulering van Vr. 87 van den Heidelberg — de uitdrukking toch niet in strijd is met de leer der rechtvaardigmaking door 't geloof alleen. Ze legt toch geen verband tusschen de goede werken en de rechtvaardigmaking, maar tusschen de goede werken en de zaligheid. En dat er zonder goede werken, dat wij zeggen: zonder waarachtige bekeering en gehoorzaamheid, geen zaligheid is — de jong wegstervende kinderen nu buiten aanmerking gelaten — leeren beide de H. Schrift en onze Belijdenis. Ons „Kort Begrip” schroomt dan ook niet, de vraag: zullen diegenen ook zalig worden, die goede werken doen? met een beroep op 1 Cor. 6:9 en 10, kortweg ontkennend te beantwoorden.

V.

F.

## UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

### Subsidie-grenzen.

Het verworpen voorstel van de subsidiëering der Olympische Spelen brengt de subsidie-kwestie in een kritiek stadium.

Dit punt wordt hoelanger hoelanger op de dagorde naar boven geschoven: wordt het geen tijd eindelijk eens een poging te wagen tot vaststelling van subsidie-grenzen?

Met subsidie-grenzen wordt natuurlijk niet bedoeld een zeker bedrag in geld, waarboven de Regeering niet behoort uit te gaan.

Maar wel: in welke gevallen subsidie moet worden verleend en in welke niet.

Totnogtoe viel er bij het toekennen van subsidies niet veel lijn te ontdekken.

Of subsidiëering van bepaalde personen als Kloos, Couperus, Heyermans, Bouwmeester gewenscht is uit staatsrechtelijk oogpunt, is aan ernstige bedenking onderhevig.

Of subsidiëering van een instelling als het Nederlandsch Olympisch Comité oorbaar mag geacht, evenzeer.

De eerst geweigerde en thans opnieuw voorgestelde subsidiëering van de Vroedvrouwschool te Heerlen staat met de bovengenoemde gevallen niet op één lijn, hoewel ook hierbij gerechtvaardigde bedenking rijst, of deze wel in den haak is.

Natuurlijk brandt de subsidie-kwestie des te meer, nu het Kabinet als parool heeft uitgegeven: bezui-

niging en minister Colijn nog dezer dagen heeft uitgesproken, dat het sanceringwerk van 's Landsfinanciën nog niet is afgelopen, ondanks de sluitende begroting, verleden jaar verkregen, maar dat dit nog jarenlang moet worden doorgezet.

Doch ook wanneer de bezuiniging niet de cerberus was, die voor het departement van financiën moet loeren wat er in- en uitgaat, dan nog was het eisch de subsidie-grenzen af te tekenen.

Men mag daarbij toch niet naar willekeur te werk gaan.

Als men begint kunstenaars, die in min of meer behoeftige omstandigheden verkeerden, te subsidiëren of om gebruikelijker term te bezigen: een jaargeld toe te kennen, waar zal men eindigen?

Proportioneel is ons kleine land vele kunstenaars rijk en wanneer die van de kunst willen leven — wat volgens Geerten Gossaert aan de kunst zelf niet bevorderlijk is en na eerst hartstochtelijke tegenspraak te hebben gevonden, nemen thans de bijvalsbetuigingen meer toe — kan men zich op subsidiëering tot een enorm bedrag voorbereiden, want de kunst houdt haar priester in den regel arm.

Dan — waarom zou men de kunst bevoorrecht boven de wetenschap? Ondergaat menig geleerde niet hetzelfde lot als de kunstenaar, al is hij uiteraard niet zoo populair als de laatste en grijpt daarom zijn behoeftig-zijn minder aan?

En zijn er buiten het gebied van wetenschap en kunst nog niet tal van anderen, die zich op de een of andere wijze verdienstelijk hebben gemaakt en misschien meer tot den blijvenden roem van ons vaderland bijdragen dan Kloos en Bouwmeester?

Wat de verdienstelijkheid aangaat, deze is altijd een twijfelachtige graadmeter in de handen van tijdgenooten.

Eigenlijk zal eerst het nageslacht er over kunnen oordeelen of ze zich onverwelkelijken roem hebben veroverd of niet en dat zou pas kunnen uitmaken, wie voor subsidiëering — ondersteld, dat het systeem deugt — in aanmerking kwamen en wie niet.

Terwijl dan de billijkheid zou eischen, dat de lijst der gesubsidiëerden belangrijk zal worden uitgebreid, is de grond voor subsidie uiterst subiekief.

De gezindheid van een Minister geeft hierbij den doorslag.

Overtuigend werkt zulk een wijze van subsidiëren niet.

Zij wordt niet eens gedragen door een algemeen nationaal besef.

Voorzover ons bekend is, werden zulke subsidies tot op heden alleen aan mannen van de overzijde verleend.

Laten er bij ons geen groote kunstenaars worden gevonden, wij mogen toch zeker bogen op verdienstelijke mannen.

Deze behoeven echter geen gebrek te lijden.

Als het noodig is, zorgen hun vrienden wel, dat hun armoede niet openbaar wordt.

Als wij het kunnen verhinderen zal geen hummer om de gunst vragen van den staatsruif te mogen eten.

Het partikulier initiatief is onder ons krachtig genoeg om te zorgen, dat zij voor subsidiëering bewaard blijven.

Maar waarom wordt door de Regeering het partikulier initiatief van de overzijde niet geprikkeld?

De beste prikkel zou zijn alle subsidie voor personen te weigeren en goed te laten uitkomen, dat de Regeering het partikulier initiatief niet verlammen wil.

Of de Regeering dan geen verdiensten mag waardeeren?

Natuurlijk wel.

Doch haar staan daarvoor andere middelen ten dienste.

Waarom bestaan anders de lintjes?

Ons dunkt, dat hier de grens aanwijsbaar is en dat die niet moet worden overschreden.

Evenmin ontdekken we echter een subsidie-grond — of om het in officiële taal van later uit te drukken: grond voor het toezeggen van een waarborgsom — voor de Olympische Spelen.

Ofschoon we het waardeeren, dat het Kabinet geen loterij voor dit doel wilde toestaan en het heft in handen houden bij de kwestie van den Zondag — het is alleen jammer, dat het met deze argumenten eerst in tweeder instantie voor den dag is gekomen — biedt dit op zichzelf toch voor subsidiëering en garandeering nog geen basis.

Wanneer dit subsidie-grond kon zijn: een te verwachten kwaad te keeren, kon de Staat wel aan het subsidiëren blijven en er zichzelf voor in de schuld steken.

Waarom dan niet alle loterijen en alle Zondagsontheiling door subsidie afgekocht?

Ook het nationaal karakter van die Spelen kan men niet als grond voorwenden.

Want een belangrijk deel van ons volk heeft tegen deze Spelen overwegende bezwaren.

Het is de meening toegedaan, dat de Staat door subsidie of garantie een boozen tijdgeest mee zou inhalen.

De Olympische Spelen dragen een hoogst eenzijdig karakter.

Ook het nationaal besef ontbreekt hier alzo als subsidie-grond.



Maar dan de internationale bekendheid, waarvan men van deze Olympische Spelen zooveel verwacht, is daaraan misschien subsidie-grond te ontleenen?

Wij kunnen daarop vooreerst antwoorden: een internationale bekendheid, verworven door Spelen, waarvoor een niet zoo gering deel van het volk uit religieuze en andere motieven protesteert, is al een zeer droeve bekendheid, want daardoor zou openbaar worden, dat de Nederlandsche Staat voor zulke motieven geen respect heeft en de bezwaarden laat meebetalen aan wat zij om des gewetenswil afkeuren.

En dat niet alleen.

Maar op den grond van meerdere internationale bekendheid voorthouwende, zou een Regeering elke internationale samenkomst van beteekenis, b.v. Kerkelijke Congressen, moeten subsidiëren.

Prof. Visscher preekt terecht de Roonschen, dat zij voor hun Eucharistisch Congres, te Amsterdam gehouden, geen gulden subsidie hebben begeerd.

Toch zou de Staat, indien het meerdere internationale bekendheid als subsidie-grond aanmerkte, het aan het Eucharistisch Congres niet hebben kunnen weigeren, indien het een Staatsbijdrage had begeerd.

Blijft nog alleen het welvaartsargument.

Men rekent bij de Olympische Spelen op een stroom van vreemdelingen, die allen goud en zilver als slijk zullen achterlaten. De Regeering zou dan ook, zoo rekent men, al moest zij in het uiterste geval het miljoen betalen, het toch op een andere manier in de schatkist geheel of gedeeltelijk zien terugvloeien.

Wij zouden, indien we wilden, als tegenargument kunnen aanvoeren: wanneer het partikulier initiatief deze Olympische Spelen hier organiseert, is de Staat er zeker van, dat zijn miljoen safe blijft en dat er op dezelfde wijze als boven misschien nog een miljoen in de schatkist wordt leeggelooft. Zoo kan de Staat er alleen financieel voordeel van hebben.

Doch dit argument laten we rusten.

De welvaart kan geen subsidie-grond zijn, als daarbij over religieuze en ethische bezwaren moet worden heengestapt.

Wat het zwaarst is moet het zwaarst wegen.

Niet welvaart is het hoogst, maar een goede consciëntie voor God.

En wat ziet men nu gebeuren?

Het partikulier initiatief is voor de Olympische Spelen druk in de weer. Aanzienlijke sommen komen binnen.

Prof. Kernkamp laat in de „Groene Amsterdammer“ Prof. Visscher, die voor jaren een droom over Kuyper droomde, welken wij het liefst maar vergeten, nog eens droomen. Aan het eind zegt Satan tot den Utrechtschen hoogleraar: „Zoo is

het ook met de Olympische Spelen: velen dachten al, dat er niets van zou komen; dank zij De Kersten en jou, gaat alles nu gesmeerd“.

We zullen hieruit maar niet de konklusie trekken, dat volgens Prof. Kernkamp, Satan zich bijzonder voor de Olympische Spelen interesseert.

Maar, hoewel wij liever zagen, dat het partikulier initiatief faalde, kan men toch zien, wat het vermag.

Zeker, de verwerping van het subsidie- of garantievorstel heeft het een flinken stoot gegeven.

Daar neemt echter niet weg, dat partikulieren hun beuzen openen.

Hierdoor wordt bewezen, dat Staatssubsidie niet noodig is.

Het partikulier initiatief kan zich redden.

Zij dit voor de toekomst een waarschuwing, dat de Regeering zich niet zulke voorstellen buiten de subsidie-grenzen waagt.

De anti-revolutionaire partij heeft zich altijd op dit standpunt geplaatst: subsidie mag nooit het partikulier initiatief fnuiken.

Staatssubsidie kan nimmer geheel worden geschrapt.

Werken van algemeen nut, aanleg van spoor- en tramwegen enz. komen vanzelf al voor subsidie in aanmerking.

We kunnen natuurlijk geen lijst geven van belangen, die subsidiëering verdienen. Zoo mechanisch is het leven niet.

Maar in het generaal zijn wij geen vrienden van subsidie en willen haar tot het strikt noodzakelijke beperkt zien.

Nooit zouden wij er aan gedacht hebben voor ons lager onderwijs subsidie te vragen, indien de Overheid den stelregel had gehuldigd, dat ook het Openbare Onderwijs geheel door de voorstanders daarvan moest worden gedragen.

Nooit zouden wij aandringen op verdere subsidiëering van het Bijzonder Hooger Onderwijs, indien het Openbaar Onderwijs niet geheel door Staat of Gemeente werd bekostigd en wij daaraan moesten mee bijdragen.

Als we op dit terrein subsidie een eisch van gerechtigheid achten, is dat, omdat onze tegenstanders door den Staat schromelijk worden bevoorrecht.

Subsidie kan hier evenwicht in aanbrengen.

Maar dan ook alleen de gelijkstelling.

Doch liever wagen wij het met de vrije concurrentie.

Dit is echter, gezien het slappe partikuliere initiatief van de overzijde, een utopie.

Hier is voldoende financieel tegenwicht aanbrengen de rechtsgrond.

Alle eenzijdig bekostigen kweekt onrecht op onrecht.

HEPP.

## POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

### Eros of Christus. VI.

De middeleeuwsche Dante heeft dan ook aan vele Roomsche jongere dichters den weg van Beatrice gewezen, niet alleen tot de schoonheid, die van alle zijden hem in het natuurleven boeit, maar ook tot Gods worstelpark: Golgotha.

Wie zich herinnert, hoe Schleiermacher de erotische omhelzing Gods tot de geboorte der religie verhoef, zal bij de Roomschen van dezen tijd analogieën kunnen vinden.

De uitwerking van de Beatrice-gedachte toch neemt zeer onderscheiden vormen aan. De Roomsche vereering van Maria is de aanroeping van „Beatrice“ als ontdekker van schoonheid en liefde wel zeer bevorderlijk geweest. Prosper van Langendonck noemt haar ook „vlekkeloze maagd“, al zegt hij erbij, dat Beatrice niet alleen uit Gods adem, maar ook uit zijn rib geboren is.<sup>1)</sup> Zijn ziel vangt op, als godentaal, wat van haar lippen viel:

Geen daad, geen woord, hoe zonderling in schijn,  
Die ooit het wezen dezer liefde schendt...<sup>2)</sup>

Beatrice wordt zoo degene, die opleidt tot Golgotha, tot Maria, tot Christus; ja, zij doet wat ook de Christus doet: zij openbaart aan de dichterziel het geheim van God en van het heelal.

Zij leidt tot Golgotha op, Beatrice: als iemand een gedicht geeft over „Goede Vrijdag“, dan gaat de „Blonde engel“, Beatrice, voorop om in den proloog den weg te wijzen.<sup>3)</sup>

Zij leidt tot Maria op, deze Beatrice. Anton van Duinkerken spreekt Dante toe:

Uwe liefde leert ons:  
heilige diepten te lezen in d'ogen uwer Gelukzalige  
en met Sint Bernard tot de Moeder Gods te gaan.<sup>4)</sup>

Men weet, dat ook bij Dante Beatrice leidt tot Bernardus, en deze weer oproept tot Maria, die dan de laatste gids wordt tot de waarachtige schoonheid van den hemel, die ook de diepten van God en het geheimenis van den Christus ontdekt aan de ziel van wie liefheeft. Zoo wordt nu ook door deze jong-roomsche Maria als de volmaking van Beatrice gezien. Daarmee bewijzen ze, dat niet alleen uit theologische, maar ook uit aesthetische overwegingen Maria de minnaars van haar naam ontvangt. Het zijn immers de dichters, die haar aanroepen, gelijk ons Dante zijn Beatrice:

Wij vragen om 't klaar en wijd  
uitsicht over de wereld, waar we leven,  
en om 'n liefde: Okeanos, vloeiend  
om alle land, dat bloeiend

of dorrend ligt onder de zon van uw prachtige  
[Zoon.

Geef ons uw ars poetica; en tot loon  
't geluk van 'n menskind op de toon van ons lied,  
en 'n deel van uw ootmoed, opdat wij niet  
verarmen.<sup>5)</sup>

Zoo wordt Maria meer dan de hemelkoningin van Rome's theologen; zij is, maar dan op gezag van de Beatrice-verreering, ook de patrones van Rome's dichters, en onder hen is er één, wiens zusje „onder de appelboomen van Limburg speelt met de emblemen van Maria's kuisheid“.<sup>6)</sup>

En gelijk nu de Middeleeuwen de hooge namen van heiligen en van Maria zelf hebben ingedragen in den cirkel der zeer intieme en nabije dingen, zoo gaat het nog. Is eenmaal op den weg tot God en tot Christus Beatrice als gids erkend, dan komt Beatrice in duizenden gelieven terug. Jos. Verjans spreekt straks zijn „liefke“ aan: „kom dan; wij gaan dicht-aaneen, mijn arm om je schouder, de hoogte op... Wij stijgen, stijgen... Plotseling... staan we op den kam der bergen... Drie kruisen staan zwart op den bergkam, twee terzijden en één in 't midden; de twee terzijde zijn leeg — aan 't middelste hangt, hoog en stil-lichtend, in evenbleek-paarsige glans, 'n doornenkroon om 't doode hoofd, 'n prachtig Menxch. Christus... fluisteren onze stemmen tegelijk. Wij knielen...“<sup>7)</sup>

Men hoort het wel: Dante heeft niet alleen de gave van het bezit van Beatrice. Ook anderen zijn er, die met hun „liefke“ den weg welen naar Calvarie; die in Eros den paedagoog tot Christus hebben gevonden, en niet meer in de wet „Jezus staat in de wereld, en alle leven, iedere daad, iedere verrukking en iedere pijn is 'n tak aan den boom: Jezus. Ook de liefde voor et-meisje.“<sup>8)</sup>

En in deze woorden ligt geen overdrijving. Alle jong-roomsche dichters wedijveren — men vergeve het woord — om te bewijzen, dat ze dat toch wel meenen.

Tusschen de fijne zielen der dichters en de heilige harten van de vanwege de kerk gecanoniseerden, moge dan al een verschil in gráád van waarnemingscherpte en innigheid bestaan, een verschil in wázen kan er natuurlijk niet zijn, volgens deze dichters. Waarom zou Franciscus van Assisi alleen zijn Meester hebben genoten, en waarom zou de ootmoedige Geerttruid alleen de fluistering van Jezus' stem hebben ontvangen? De kwetsuren dezer heilige liefde zijn er toch immers ook in het hart der dichters van God? De heilige Geerttruid (gestorven in 1301), die in verrukking van liefde Jezus heeft gevonden en zijn stigmata, zijn littekenen, heeft gedragen in het lichaam, zij predikt de „bruiloftelike verrukking van Jezus in Geerttruid, en Geerttruid in Jezus“, zegt een Roomsche.<sup>9)</sup> En weliswaar klaagt hij bezorgd, dat het zoo zwaar voor ons is, in deze liefde tot den Bruidgom op Geerttruid ook maar in de verte te gelijken, maar de onbezorgde dichters ko-

## OPVOEDING EN ONDERWIJS.

### Ons Hooger Onderwijs.

Wanneer we spreken over „Hooger Onderwijs“, dan verstaan we daaronder gewoonlijk het Universitaire onderwijs, zooals dat gegeven wordt aan hen, die zich een wetenschappelijken graad wenschen te verwerven. „Ons“ Hooger Onderwijs — wel, wat dat is, dat is, zooals ieder weet, spoedig gezegd. Kampen en Amsterdam worden in den volksmond in één adem genoemd. En gelukkig kunnen we zeggen, dat in de laatste jaren het noemen van die namen naast en na elkander niet anders beteekent, dan een vriendschappelijke en credige verbinding.

Nu spreekt het vanzelf, dat er een zeer breed terrein is, waar men niet bevreemd behoeft te zijn, dat deze twee „inrichtingen“ ooit met elkaar in een soort concurrentie zouden geraken. Zoodra we het erf van de theologie verlaten, zijn we reeds gekomen op een gebied, waar Kampen nimmer Amsterdam zal steken naar de kroon, veeleer echter Amsterdam zal steunen en helpen.

Maar gelukkig, ook op het erf der theologie is datgene, wat wel eens verdeelde, nu verleden geworden. Zelfs kan niemand ontkennen, dat de Theologische school evenzeer als óók de Vrije Universiteit, deelt in de belangstelling van hêel ons gereformeerde volk. De verbouwing der school, en de wijze, waarop zij tot stand kwam, is een levend bewijs voor de groote sympathie, die er allerwegen voor het werk der vaders, in de Theologische School ons overgeleverd, aanwezig is.

Dit neemt nu evenwel niet weg, dat we ook op dit erf nog niet zijn, waar we moeten wezen.

In de eerste plaats niet, omdat Kampen er niet veel aan zou hebben, indien men nu zou zeggen: ziezo — we hebben De School een mooi gebouw gegeven, nu hebben we onzen plicht gedaan — en we kunnen ons nu verder van de dingen wel niets aantrekken.

Dan zou het nieuwe gebouw der Theologische School beteekenen een Pyrrhus overwinning, waarvoor elke inrichting gaarne zal worden bewaard. Ons gebod en onze liefde hebben wij aan de Theologische school te geven, evengoed als voorheen, toen zij zooveel bescheidener was gehuisvest.

Dat is de eene zijde van onze roeping. Maar daar is meer.

Ongetwijfeld hebben nu, na hetgeen in Kampen werd gedaan, onze kerken ook een eereschuld jegens de Vrije Universiteit. En dat is, om gelijke liefde en gelijke offervaardigheid ook daar te toonen, waar zeker de nooden niet minder groot zijn, dan ze te Kampen waren.

men hem haast geruststellen: hun belevenissen dragen het mysterie der groote liefde óók in in den omgang van God en hun ziel. Wies Moens b.v. komt tot den heiligen Vader Benedictus „zooals ik U ken uit de verhalen van moeder en de vijf schitterende Wonden geslagen in mijn kindsheid“.

Het is duidelijk, dat de blijde vertooning van den Christus aan het einde van den weg van Eros, ook al is Beatrice of Maria op dien weg geleidster, de verschrikkelijkheid van Hem wegneemt en Hem in glans zet. Reeds hoorden wij spreken van den „prachtmenschen“. Aan de middeleeuwsche verzameling van de blinkende wonden Christi herinnert ook Mick Janssen:

Zij (Maria) ziet de smarten aan  
Van 't Kind, door God gezonden,  
Zij ziet zijn milde bleekte aan 't kruishout slaan,  
Zij ligt in 't purper van Zijn groote wonden...<sup>10)</sup>

Ja, die „purperen wonden“ zijn er altijd, zoo vaak Eros exegest van Christus wordt. Het is een roomsche, die schrijft (hoewel onder nadrukkelijk protest van andere roomschen):

Geronnen bloed roijnt  
Het vlekkeloze elpenbeen  
Dier uitgeleerde leen,  
Wijl speer en nagel schrijnt  
tot schuldelooze boete,  
Die zijde, handen, voeten.

Doorkorven vleesch, dat prikt  
Met wonden overveel  
Als brandend-schoon juweel  
Het neigend hoofd verrijkt  
Een kroon van roode droppen  
Als ronde rozenknoppen.<sup>11)</sup>

Een ander, Prosper van Langendonck, zegt het maar ronduit, dat hij niet den bleeken Christus verdragen kan; want waar de „al-liefde“ in zijn harte brandt en die al-liefde hem ook het heelal doet verstaan (dat is weer de weg van Beatrice, van Eros), daar wordt de ruil gedaan: Christus de bleekte, die voor de zonden van het menschedom lijdt, maakt plaats voor den Liefdegod Jezus:

Hoe heerlijk daagt de groote Liefdegod,  
vergeving zaaiend met zijn milde handen  
en Liefde prijzend als het hoogst gebod.<sup>12)</sup>

een aanprijzing dus der liefde, die, let wel, geheel en al is loegemaakt van het kruis, waaromheen het woedend „volksgepuis“.

Ja, het bloed van Golgotha heeft op het feest van Eros niet de tank der verzoening. De Bijbel, als hij spreekt over het „Lam Gods“, legt het punt van vergelijking tusschen het lam en den Christus een heel enkelen keer in de stemmelooheid waarmee het het lijden ondergaat, maar toch vooral in het

Ja, dat  
Al is h  
van voor  
betering  
in het al  
steeds een  
lander de  
zooals het  
hinnen m  
Maar da  
Wellich  
gebouw,  
ihans aan  
veel hoof  
vraagt uit  
niet een  
vervullin  
eigenlijk  
kunnen w  
na eenige  
gesteld.

In het s  
githbreid  
leven. Stil  
als langza  
Gelukkig  
men op al  
de schare,  
moderne,  
zin van „  
derne mid  
anze Univ  
Uit alle  
nieuwde a  
in een tij  
„actie“ pl  
winter. He

Nu hebl  
met die a  
geen tijd  
dat er we  
duidelijk,  
den laatst  
Omstreeks  
minandi v  
B. S. —  
gemakke  
te krijgen,  
de van een  
terecht, te  
een studie  
buiten de  
alles, wat  
Universitei  
En in di  
telijke inri

wegstroom  
hannes op  
prediking  
lijden, dat  
hannes ziet  
„staan“ is  
herinnering  
de verbind  
gedachte, d  
noch in ziel  
het Lam (C  
lijking niet  
en wat het  
stout niet  
volgende“.  
in de smart  
Jezus telk  
geen doel.

Dat lam  
met de  
Zijn gu  
aan de  
die het  
dat zie  
— doo  
en met  
voor de  
Uw ve  
in gra

Hier gaat  
het bloed  
anders is l  
tot heerlijk  
dat God m  
om negan  
kostbaar ble  
erotische.

Het is m  
wol van het  
betoogen ov  
gedachten  
genieting.

Ik verzoee  
tegenover v  
omgang.

Want de  
slotte in d  
Als Maria  
moet, dan v  
griekse te  
zij Hem wi  
de omgar  
Brudegom  
(vaak op o  
sterdigen, v